

Beschermen om te blijven genieten

interview met de werkgroepleden

MARCEL TAAL

Duinbehoud in Zeeland, wat is dat? Gaat het om het voorkómen van nieuwe overstromingen, door de zee of door toeristen die de zee zoeken? Of gaat het om de natuur en de kennismaking ermee? In het midden van Zeeland, op Walcheren, ging ik op zoek naar de achtergronden en motivaties van de Zeeuwse duinbeschermer. Richard Struijk en Henk Mandemaker zijn al vanaf de oprichting actief in de Werkgroep Midden-Zeeland.

Eén ding wordt snel duidelijk: Richard en Henk zijn mensen die hun hart verloren hebben aan 't duin. Als 't kan zijn ze er dagelijks te vinden. Ze vinden kennismaken met de natuur een noodzaak; je herkent de geest van de KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Richard is voorzitter van de afdeling daar). Maar daarnaast gaat het bij hen om "Beschermen wat er nog is". Al wordt het nooit meer zoals vroeger...

Vroeger betekent voor de "volbloed Zeeuw" Henk Mandemaker ook, of misschien wel juist, de periode voor 1944, dus voordat Walcheren een jaar lang onder het zoute water stond. Voor Richard Struijk, geboren in Amsterdam, begint het in 1961, toen hij voor het eerst naar Zeeland verhuisde. Henk neemt als eerste het woord als ik me afvraag hoe het tot de oprichting van de Werkgroep Midden-Zeeland is gekomen. Het verhaal begint voor hem al vroeg: "In de jaren zestig hadden we hier op Walcheren een actieve afdeling van de KNNV. Daar kenden we elkaar goed van. De mensen die er toen rondliepen waren betrokken bij de eerste aanzetten tot Zeeuwse natuur- en milieubescherming. Daaruit is ook de Zeeuwse Milieufederatie voortgekomen."

Duinbehoud nodig

Richard vult hem aan: "Onze werkgroep, speciaal voor het duingebied, is in 1983 opgericht. Ik kwam

toen, na een tijdlang elders gewerkt te hebben, weer terug in Zeeland. Men was juist begonnen de zeereep te versterken met zand uit het achterliggende duingebied. Daarvoor was een enorm gat gegraven. Ik heb me daar erg over opgewonden en met Henk het volgende afgesproken: Dit is de laatste keer dat ze hier in het duin hebben gerommeld. We hebben toen contact opgenomen met de Stichting Duinbehoud en van het één kwam het ander. De Werkgroep Midden Zeeland van de Stichting Duinbehoud was geboren.

Dat was, voor mijn persoon, misschien wel verrassend. Je moet weten dat ik daarvoor nogal met Duinbehoud in aanvaring was gekomen. Ik werkte t.b.v. de VEWIN (de waterleidingbedrijven) aan edukatieve projecten (zoals "Wees wijs met water" en "Spaar duin en water voor nu en later"). Duinbehoud was toen voortdurend in conflict met de waterleidingbedrijven, want zij werden, vanwege de aantasting van het duin door oppervlakteinfiltratie en grondwaterwinning, gezien als de grootste bedreiging voor het duin. Ik zag dat toch anders, voor het behoud van de duinen heb je de waterleidingbedrijven ook nodig."

Maar hoe is het nu met dat gat afgelopen?

"Dat is er nu natuurlijk nog steeds en we vinden het nog steeds zo'n probleem dat we het vorig jaar opnamen in de Zeeuwse knelpuntennota (voor de knelpuntennota zie DUIN 90-4 - MT). Na overleg met de Provinciale Waterstaat is ons wel duidelijk geworden dat dit van alle alternatieven die er toen lagen de minst schadelijke was. Men probeerde de duinverzwaring te combineren met de aanleg van een duinvallei. Dat klinkt aardig, maar het resultaat is niet wat je bij een vochtige vallei voorstelt. Het blijft een diep gat midden in een dennenbos. De alternatieven die er destijds waren, deugden dus niet."

Oranjezon

Misschien dat zulke gebeurtenissen er ook de oorzaak van zijn dat ze nogal afwachtend staan tegenover veranderingen. "Je weet wat je nu hebt en niet wat je ervoor terugkrijgt" hoor je ze een paar keer zeggen. Het gaat dan b.v. over het waterwinbedrijf (de WMZ, tegenwoordig de Delta Nuts Bedrijven) als beheerder van Oranjezon. Henk: "Als de waterwinning verdwijnt, zal een andere beheerder ervoor in de plaats komen en die hebben hoogstwaarschijnlijk veel minder geld voor toezicht en terreinbeheer." Richard vult dat aan: "Die jongens van de waterleiding zijn tenminste wel héél scherp op verontreinigingen".

Oranjezon is voor Henk en Richard zo'n beetje de thuisbasis. Ze kennen het gebied op hun duimpje. Henk is op het moment bezig met het herschrijven

Luchtfoto van Walcheren, Domburg met daarachter de golfbaan. De werkgroep Midden-Zeeland heeft steeds voor verplaatsing van de baan gepleit (foto: Harry van Beeken, DGW-Zeeland).

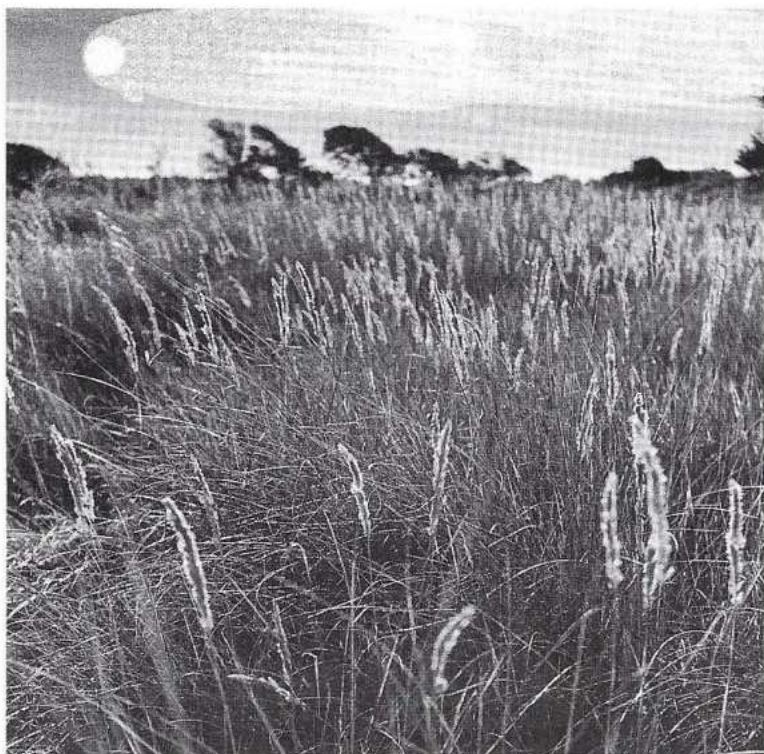
Henk Mandemaker (links) en Richard Struijk (rechts): "Je moet durven zeggen dat Zeeland vol is." (foto: Marcel Taal).

van een boekje over de duinen van Oranjezon. De eerste oplage ervan is in eigen beheer uitgegeven en nu uitverkocht. Hij schreef ook, samen met G.Geerse, de laatste folder over het gebied die aan de mensen wordt verstrekt die een week- of jaar-kaart kopen.

Voorlichting

Als vanzelf komt het gesprek steeds weer op het spanningsveld tussen recreatie en natuur. Dat is niet zo vreemd als je bedenkt dat elke Zeeuwse natuurbeschermers de grote hoeveelheid toeristen aanwijst als het grootste probleem. Dit probleem zien Richard en Henk los van de grotere natuurbeleving die ze nastreven. "Maar we bewegen ons uiteraard steeds in dat spanningsveld. Hoe meer mensen je laat zien hoe mooi de duinen zijn, hoe meer mensen begrijpen dat ze beschermd moeten worden. Maar aan de andere kant wil iedereen het ook zelf zien en soms kan het duin dat niet hebben." Richard toont zich een voorstander van het openstellen van gebieden buiten de paden, zodat een bezoeker het landschap zelf kan ontdekken. Zo'n vrije openstelling stelt eisen aan de grootte van het gebied en het aantal bezoekers. Je moet er voor zorgen dat bezoekers een soort drempel moeten nemen voordat ze het gebied inkunnen. In Oranjezon

Beeld uit Oranjezon, op de voorgrond duinriet (foto: Wim Mullié).

Werkgroep Midden-Zeeland van de Stichting Duinbehoud. Adres: Baaiweg 3, 4363 NN Aagtekerke.

Niet alleen op Walcheren, maar ook in de andere delen van Zeeland zijn groepen mensen actief voor natuurbescherming.

Op Schouwen is dat de Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland. De vereniging heeft op dit moment ruim 800 leden die actief zijn in een groot aantal werkgroepen. Deze verzorgen o.m. cursussen, informatie-avonden en excursies. Er wordt samen met de vereniging op Goeree-Overflakke een blad uitgegeven, Sterna, wat vier keer per jaar verschijnt. Lid worden kan voor minimaal f15,— per jaar. Adres: Oesterstraat 34, 4301 ZJ Zierikzee.

Natuurbeschermingsvereniging 't Duimpje bestrijkt West Zeeuws Vlaanderen. Zij heeft op dit moment zo'n 500 leden die al dan niet ook actief zijn in één van de vele werkgroepen (vogels, planten, knotwilgen, planologie). Regelmatig worden excursies gegeven. Voor f20,— per jaar minimaal kan men lid worden, men ontvangt dan vier keer per jaar een tijdschrift. Adres: Schouwburchstraat 2, 4501 BT Oostburg.

was dit tot voor kort verplicht om voor 10.00 uur een dagkaartje te kopen. Nu is dat veranderd en kunnen mensen op elk uur van de dag een weekkaart kopen. Deze zijn wel beperkt in aantal. In hun visie passen ook excursies en lezingen, Richard en Henk geven ze regelmatig. Een mooie gelegenheid voor een boodschap tot duinbescherming? Henk beantwoordt dit met een uitnodiging naar de Stichting Duinbehoud: "Je zou de mogelijkheid die je tijdens een excursie hebt om mensen bewust te maken van de bedreigingen van het duin, beter kunnen benutten. Mensen die excursies leiden, moeten jullie daarvoor instrueren."

Acht jaar aktie

We kijken nog even naar de afgelopen jaren en de stand van zaken. Wat is nu de grootste overwinning geweest? "Het belangrijkste is dat we nu veel serieuzer worden genomen op plaatsen waar de beslissingen vallen, zoals bij de gemeente of de beheerders. Er wordt ons vaak om advies gevraagd en we worden eerder bij zaken betrokken. Die invloed die we hebben bleek b.v. bij een duinverzwaring in Domburg. We werden toen vrij laat attent gemaakt op het feit dat het hele opgaande bos erbij zou verdwijnen. Dat hebben we in enkele dagen kunnen rechtzetten." En wat verwachten ze van de toekomst? Na zo'n vraag duikt het Zeeuwse recreatieprobleem weer op. "Het moet duidelijk worden dat Zeeland vol is en je moet dat ook durven zeggen. Tot nu toe zijn we in Walcheren gespaard gebleven van toestanden als langs de Brouwersdam. Maar om te voorkomen dat illegaal strandtentjes, snackbars enz op de stranden verschijnen hebben wij een uitgebreide fotoserie gemaakt. Zo is de bestaande situatie vastgelegd. Alles wat er nu nog bijkomt zal worden aangevochten". Strijdbaar blijven ze, daar op Walcheren.